

Volume II (2016)

Hesykhios Illustrius: Konstantinoupolis'in Yerel Tarihi*

Hesykhios Illustrius Patria Konstantinopoleos

Çeviren: Elif ALTEN

Libri: Kitap Tanıtımı, Eleştiri ve Çeviri Dergisi'nde bulunan içeriklerin tümü kullanıcılara açık, serbestçe/ücretsiz "açık erişimli" bir dergidir. Kullanıcılar, yayıncıdan ve yazar(lar)dan izin almaksızın, dergideki kitap tanıtımlarını, eleştirileri ve çevirileri tam metin olarak okuyabilir, indirebilir, dağıtabilir, çıktısını alabilir ve kaynak göstererek bağlantı verebilir.

Libri, uluslararası hakemli elektronik (online) bir dergi olup değerlendirme süreci biten kitap tanıtımları, eleştiriler ve çeviriler derginin web sitesinde (libridergi.org) yıl boyunca ilgili sayının içinde (Volume II: Ocak-Aralık 2016) yayımlanır. Aralık ayı sonunda ilgili yıla ait sayı tamamlanır.

Dergide yayımlanan eserlerin sorumluluğu yazarlarına aittir.

Atıf Düzeni: *Hesykhios Illustrius: Konstantinoupolis'in Yerel Tarihi*. Çev. E. Alten. *Libri* II (2016) 308-327. DOI: 10.20480/lbr.2016016

Geliş Tarihi: 22.02.2016 | Kabul Tarihi: 10.04.2016

Online Yayın Tarihi: 18.05.2016

Editörya: Phaselis Research Project
www.libridergi.org

* Burada sunulan çeviri 2012 yılında *MJH: Akdeniz İnsani Bilimler Dergisi*'nin ikinci sayısının ikinci cildinde, 269-276 sayfaları aralığında "Miletos'lu Hesykhios Illustrius: Konstantinoupolis'in Yerel Tarihi" başlığıyla yayınlanmıştır. *MJH: Akdeniz İnsani Bilimler Dergisi* ile *LIBRI: Kitap Tanıtımı, Eleştiri ve Çeviri Dergisi* baş editörlerinin ortak izni ve yazarın da onayıyla gözden geçirilmiş ve düzenlenmiş olarak burada yeniden yayınlanmaktadır.

Πάτρια Κωνσταντινουπόλεως κατὰ Ἡσύχιον Ἰλλούστριον

1. Δύο καὶ ἑξήκοντα καὶ τριακοσίων ἀπὸ τῆς Αὐγούστου Καίσαρος μοναρχίας διεληλυθότων ἐνιαυτῶν τῇ πρεσβυτέρᾳ Ῥώμῃ καὶ τῶν πραγμάτων αὐτῆς ἤδη πρὸς πέρας ἀφιγμένων Κωνσταντῖνος ὁ Κωνσταντίου παῖς ἐπιλαβόμενος τῶν σκήπτρων τὴν νέαν ἀνίστησι Ῥώμην ἴσῃν αὐτὴν τῇ πρώτῃ χρηματίζειν προστάξας. Ἦδη μὲν γὰρ καὶ τυράννοις καὶ βασιλεῦσι χρησαμένην πολλάκις ἀριστοκρατίας τε καὶ δημοκρατίας πολιτευσάμενην τρόπῳ τέλος ἐπὶ τὸ προκείμενον <συνέβη> ἐξηνηνοχέται μέγεθος.

2. Λεκτέον δὲ ἡμῖν, ὅπως τε ἐξ ἀρχῆς γέγονε καὶ ὑπὸ τίνων ἀπωκίσθη, ἐκ τῶν ἀρχαίων ποιητῶν καὶ συγγραφέων τὴν ὑπόθεσιν ποιούμενοις.

3. Φασὶ μὲν Ἀργείους πρώτους χρησάσης αὐτοῖς τῆς Πυθίας οὕτως

Ἔλβιοι, οἳ κείνην ἱερὴν πόλιν οἰκίσουσιν
ἀκτὴν Θρηκίην στενυγρὸν παρά τε στόμα Πόντου,
ἔνθα δύο σκύλακες διερὴν μάρπτουσι θάλασσαν,
ἔνθ' ἰχθύς ἔλαφός τε νομὸν βόσκονται ἐς αὐτόν"

πήξασθαι τὰς οἰκίσεις ἐν ἐκείνῳ τῷ χωρίῳ, ἐν ᾧ Κύδαρός τε καὶ Βαρβύσης ποταμοὶ τὰς διεξόδους ποιοῦνται, ὁ μὲν τῶν ἀρκτῶν, ὁ δὲ τῶν ἐσπερίων προρρέοντες καὶ κατὰ τὸν τῆς λεγομένης Σεμέστρης νύμφης βωμὸν τῇ θαλάσῃ μιγνύμενοι.

4. Ἐπεὶ οὖν εἰς τὴν εἰμαρμένην ἀφίκοντο <χώραν> καὶ θυσίαις τοὺς ἐγχωρίους ἐξιλάσκοντο δαίμονας, κόραξ τῆς ἱερουργίας ὑφαρπάσας βραχὺ τι μέρος εἰς ἕτερον μετέθηκε τόπον, ὃς ἔχει τὴν τοῦ Βοσπόρου προσηγορίαν βουκόλου τὴν τοῦ ὄρνιθος ὑποδείξαντος πτῆσιν, ἀφ' οὗπερ καὶ Βουκόλια ἐκείνο τὸ χωρίον ἐκλήθη.

Hesychios Illustrius: Konstantinoupolis'in Yerel Tarihi

Çeviren Elif ALTEN*

1. Augustus Caesar'ın tek başına yönetimi ele almasından 362 yıl sonra, antik Roma için olayların da kritik aşamaya geldiği sırada Konstantios oğlu Konstantinos, krallık yetkilerini ele alınca eskisiyle aynı görkemde olmasını sağlayacak düzenlemelerde bulunarak Yeni Roma'yı (Byzantion) kurar. Zaten tiranlar ve krallar tarafından hem aristokratik hem de demokratik tarzda sık sık idare merkezi olarak kullanılmasından dolayı sonunda (Konstantinos'tan) önceki görkemine ulaşması mümkün olur.

2. Öncelikle eski şairlerden ve derleyicilerden yola çıkarak kentin başlangıçta nasıl meydana çıktığı ve kimler tarafından kolonize edildiğine dair yaptığımız çıkarımdan bahsetmemiz gerekir.

3. Pythia onlara (Argoslulara) şu kehaneti verdikten sonra:

*"Karadeniz'in daracık ağzında
Trakya sahilinde bulunan bu kenti
İskan edecekler ne mutlu kişilerdir!
Burada 2 köpek yavrusu kurşuni denizi yalarlar,
Balıkla geyik burada aynı otlakta yemlenirler".*

İlkin, Argosluların yerleşkelerini, biri kuzeyden diğeri batıdan akarak Semestra olarak bilinen *nymphe'* nin tapınağı civarında denize karışan Kydaros (Alibeyköy Deresi) ve Barbyses (Kağıthane Deresi) ırmaklarının ağızlarının bulunduğu bu yerde kurduklarını söylerler.

4. Kendilerine tahsis edilen bu bölgeye gelip kurbanlarla yerel tanrıları teskin ettikleri sırada, bir karga kurban etinden bir parça kapıp bunu Bosporos denen, ama kuşun uçuşuna bir çobanın dikkat çekmesinden ötürü bu andan itibaren Boukolia (Çobanlık) olarak da adlandırılan karşı yakaya götürür.

* Arş. Gör., Akdeniz Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü, Antalya.
elifalten@akdeniz.edu.tr

5. Ἐτεροι δὲ Μεγαρεῖς ἰστόρησαν ἀπὸ Νίσου τὸ γένος κατάγοντας εἴσπλουν ἐν αὐτῶ ποιησαμένους τῷ τόπῳ ὑφ' ἡγεμόνι Βύζαντι, οὐπὲρ τὴν προσηγορίαν μυθεύουσι τῇ πόλει προστεθῆναι. Ἄλλοι δὲ Σεμέστρης τῆς ἐπιχωρίου νύμφης παῖδά τινα γεγονότα τὸν Βύζαντα ἀναπλάττουσιν.

6. Οἱ μὲν οὖν διαφόροις ἐχρήσαντο λόγοις, ἡμεῖς δὲ πιθανὴν τὴν ἱστορίαν τοῖς ἐντυγχάνειν ἐθέλουσιν παραστήσαι βουλόμενοι ἐκ τῆς Ἰνάχου θυγατρὸς Ἰοῦς τὴν ἀρχὴν προσφόρως ποιούμεθα. Ἰνάχου γὰρ τοῦ Ἀργείων βασιλέως γέγονε θυγάτηρ Ἰώ. Ταύτης τὴν παρθενίαν ἐφύλαττεν Ἄργος, ὃν πολυόμματον λέγουσιν. Ἐπεὶ δὲ Ζεὺς ἐρασθεὶς τῆς κόρης πείθει τὸν Ἑρμῆν δολοφονῆσαι τὸν Ἄργον, λυθείσης δ' αὐτῆς τῆς παρθενίας ὑπὸ Διὸς εἰς βοῦν μεταβάλλεται.

7. Ἦρα δὲ χολωθείσα ἐπὶ τῷ γενομένῳ οἴστρον ἐπιπέμπει τῇ δαμάλει καὶ διὰ πάσης αὐτὴν ἐλαύνει ξηρᾶς τε καὶ ὑγρᾶς.

8. Ἐπειδὴ δὲ πρὸς τὴν Θρακῶν ἀφίκετο χώραν, ὄνομα μὲν τῷ τόπῳ καταλέλοιπε Βόσπορον, αὐτὴ δὲ πρὸς τὸ καλούμενον Κέρας ἐπανελθοῦσα, καθ' ὃ Κύδαρός τε καὶ Βαρβύσης συμμίσγονται τοῖς ἐνοικοῦσι προθεσπίζοντες τὰ ἐσόμενα, παρὰ τὸν Σεμέστρης βωμὸν τὴν λεγομένην Κερόεσσαν ἀπεκύησε κόρην, ἐξ ἧς καὶ Κέρας ὁ τόπος ὠνόμασται. Ἄλλοι δὲ μᾶλλον τῇ θέσει τοῦ χωρίου τοῦνομα προστιθέασιν, οἱ δὲ τῇ τῶν καρπῶν εὐφορίᾳ τὸ τῆς Ἀμαλθείας αἰγὸς κέρας προσαγορεύουσιν.

9. Ἡ τοίνυν Κερόεσσα παρὰ τῇ Σεμέστρη νύμφῃ τραφεῖσα καὶ παραδόξῳ μορφῇ λαμπρυνθεῖσα πολὺ τὰς Θρακικὰς ὑπερέβαλε παρθένους, τῷ τε θαλαττίῳ μιγεῖσα Ποσειδῶνι τίκει τὸν καλούμενον Βύζαντα, τοῦνομα τοῦτο λαβόντα ἐκ τῆς θρεψάσης αὐτὸν κατὰ τὴν Θράκην νύμφης Βιζύης, ἧς μέχρι καὶ νῦν οἱ πολῖται τῶν ὑδάτων ἀρύονται.

10. Ὡς οὖν ἐπὶ τὴν ἀκμὴν τῆς ἡλικίας ὁ νέος προέβαιεν καὶ τοῖς Θρακίοις ἐνδιέτριβεν ὄρεσι φοβερῶς πρὸς τοὺς θῆρας καὶ τοὺς βαρβάρους φερόμενος, πρεσβείας ὑπὸ τῶν τοπαρχόντων ἐδέχετο σύμμαχος αὐτοῖς εἶναι καὶ φίλος προτρεπόμενος.

5. Diğerleri ise adını kente verdiği söylencesini anlattıkları Byzas'ın rehberliğinde aynı yere gemi yolculuğu yapanların Nisos'un soyundan gelen Megaralılar olduğunu aktarırlar. Bazıları da Byzas'ın bölgenin *nymphé*'si Semestra'nın oğlu olduğunu düşünürler.

6. O halde başkaları farklı anlatımlar kullanırken, biz ise inandırıcı bir inceleme-ye ulaşmayı dileyenlerle aynı safta bulunmayı istediğimiz için uygun bir şekilde başlangıcı Inakhos'un kızı Io'ya atfediyoruz. Zira Io, Argosluların kralı Inakhos'un kızı olarak dünyaya gelir. Bunun bekaretini çok gözlü olduğu söylenen Argos korumaktadır. Genç kıza aşık olup Argos'u bir hileyle öldürmesi için Hermes'i ikna etmesinin ardından kızın bekareti Zeus tarafından bozulur ve (kızcağız) bir ineğe dönüştürülür.

7. Bunun üzerine Hera öfkeye kapılarak bu buzağının başına bir at sineği musallat eder ve onu kurak ve sulak her yere sürükler.

8. Io Trakyalıların ülkesine gelince bu bölgeye Bosporos adını miras bırakır, kendisi de Kydaros ve Barbyses nehirlerinin birbirlerine karıştıkları Keras (Haliç) adındaki yere gelerek buranın sakinlerine vuku bulacak olayları önceden haber verdikten sonra Semestra'nın sunağı yakınında bölgenin bundan ötürü Keras olarak adlandırılacağı Keroessa adında bir kız dünyaya getirir. Başkaları bölgenin adının daha çok coğrafi konumundan ötürü verildiğini söylerlerken, diğerleri ise ürünlerinin bereketinden dolayı Amatheia'nın geçişinin boynuzuna izafeten bölgeyi böyle adlandırır.

9. Daha sonra, Keroessa, *nymphé* Semestra'nın yanında büyütülüp harikulade görünüşüyle sivrilerek Trakyalı genç kızları geride bırakır ve deniz tanrısı Poseidon ile ilişkiye girerek kendisini Trakya dolaylarında *nymphé* Bizye yetiştirdiği için ismini ondan alan Byzas adında bir çocuk doğurur. Yurttaşlar bugüne kadar buradan hala su çekerler.

10. Böylece delikanlı gençliğinin zirvesindeyken ve zamanını Trakya dağlarında, vahşi hayvanlara ve barbarlara korku salarak geçirirken, yerel liderler tarafından gönderilen elçileri kabul ederek kendilerine dost ve müttefik olduğu hususunda onları ikna eder.

11. Ὡς οὖν καὶ Μελίας αὐτὸν ὁ τῶν Θρακῶν βασιλεὺς ἐπὶ τὸν τοῦ θηρὸς ἄθλον μετεπέμψατο καὶ τὰς ἐξ αὐτοῦ δόξας ὁ Βύζας ἀπηνέγκατο τὸν ὑποταγέντα ταῦρον τῇ ἱερουργίᾳ προσφέρων καὶ τοὺς πατρώους ἐξίλασκόμενος δαίμονας κατὰ τὴν τῶν εἰρημένων ποταμῶν σύμμειξιν, ἀετὸς ἀθρόως φανείς τὴν καρδίαν ὑφαρπάζει τοῦ θύματος καὶ κατὰ τὴν ἄκραν τῆς Βοσπορίας ἀκτῆς <ἀποπτὰς ἔστη> ἀντικρὺ τῆς καλουμένης Χρυσοπόλεως, ἦν Χρύσης ὁ παῖς ἐκ Χρυσηΐδος γεγονῶς καὶ Ἀγαμέμνονος φεύγων τὴν Κλυταμνήστρης ἐπιβουλήν μετὰ τὴν τοῦ πατρὸς ἀναίρεσιν καὶ πρὸς τὴν τῆς Ἰφιγενείας ζήτησιν ἐπειγόμενος μνημα τῆς ἑαυτοῦ ταφῆς τοῖς ἐγχωρίοις τοῦνομα τοῦτο κατέλιπε φθασάσης αὐτὸν ἐκεῖ τῆς τοῦ βίου καταστροφῆς.

12. Ὁ μὲν οὖν Βύζας κατὰ τὴν ἄκραν τῆς Βοσπορίας ἀλὸς διέγραψεν πόλιν. Ποσειδῶνος δὲ καὶ Ἀπόλλωνος ὡς φασι συνεργούντων ἀνοικοδομεῖ τὰ τεῖχη λόγου τε παντὸς κρεῖττονα μηχανώμενος.

13. Τοὺς γὰρ ἐν αὐτοῖς πύργους ἑπτὰ ὄντας ἀντιφθέγγεσθαι τε καὶ διηχεῖν ἀλλήλοις συνήρμοζεν. Εἶποτε γὰρ σάλπιγξ ἢ φωνὴ τις ἑτέρα τοῖς πύργοις ἐπεφοῖτα, ἕτερος ἐξ ἑτέρου τὴν ἠχῶ μετελάμβανεν, καὶ τῷ πρὸς τὸ πέρασ κειμένῳ παρέπεμπον.

14. Ἀλλὰ μὴν καὶ ἄλλο τι τοῖς ταῦτα συγγράψασιν εἰρημένον οὐ παραλείψομεν· τὸν γὰρ Ἡρακλέους καλούμενον πύργον τὰ τῶν πολεμίων τοῖς ἐντὸς οὔσι τοῦ τεύχους μεταδιδόναι μυστήρια λέγουσιν.

15. Μετὰ δὲ τὴν τοῦ τεύχους στεφάνην καὶ τὰ τεμένη τῶν θεῶν ἀπειργάζετο· Πέρας μὲν κατὰ τὸν τῆς Βασιλικῆς λεγόμενον τόπον νεῶν τε καὶ ἄγαλμα καθιδρύσατο, ὅπερ καὶ Τυχαῖον τοῖς πολίταις τετίμηται. Ποσειδῶνος δὲ τέμενος πρὸς τῇ θαλάττῃ ἀνήγειρεν, ἔνθα νῦν ὁ τοῦ μάρτυρος Μηνᾶ οἶκος δια κεκόσμηται, Ἐκάτης δὲ κατὰ τὸν νῦν τοῦ Ἴπποδρομίου τόπον, τῶν δὲ Διοσκούρων, Κάστορός τε φημι καὶ τοῦ Πολυδεύκου, ἐν τῷ τῆς Σεμέστρης βωμῷ καὶ τῇ τῶν ποταμῶν μίξει, ἐν ᾧ καὶ λύσις τῶν παθῶν τοῖς ἀνθρώποις ἐγίνετο.

16. Ἐγγὺς δὲ τοῦ καλουμένου Στρατηγίου Αἴαντός τε καὶ Ἀχιλλέως βωμοὺς ἀνεθήκατο· ἔνθα καὶ τὸ Ἀχιλλέως χρηματίζει λουτρόν. Ἀμφιάρω δὲ τοῦ ἥρωος ἐν ταῖς λεγομέναις Συκαῖς ᾠκοδόμησεν, αἱ τὴν ἐπωνυμίαν ἐκ τῶν συκοφόρων δένδρων ἐδέξαντο. Ἀνωτέρω δὲ μικρὸν τοῦ Ποσειδῶνος ναοῦ καὶ τὸ τῆς Ἀφροδίτης προσαγορεύεται τέμενος Ἀρτέμιδος τε πρὸς τὸ τῆς Θράκης ὄρος.

11. Bunun üzerine Trakyalıların kralı Melias bile vahşi bir hayvanla mücadele etmesi için ona haber gönderince Byzas da kendisinden onurlar kazanınca bo-yunduruğa vurulan boğayı kurban için sunarak atalarından kalma tanrıları tes-kin ettiği sırada aniden bir kartal ortaya çıkarak kurbanın kalbini kapıp kaçar ve Bosporia kıyısındaki burundan (Sarayburnu) boyunca uçarak Khrysopolis (Üs-küdar) olarak adlandırılan yerin karşısına konar. Bu yere adını Khryseis ve Aga-memnon'dan doğan Khryses, babasının defninden sonra Klytaimnestra'nın entrikasından kaçtığı ve Iphigeneia'nın aranması için acele ettiği sırada yaşami-nin sonu onu burada yakalayınca yöre sakinlerine kendi defninin hatırası olarak bırakır.

12. Böylece Byzas da kentin sınırını Bosporos Denizi'ndeki burun boyunca çizer. Söylediklerine göre Poseidon ve Apollon'un yardımıyla surları hiç bir tasvirin kafi gelemeyeceği şekilde tasarlayarak inşa eder.

13. Zira surların arasına sesi yankılatıp birbirlerine yansıtacak şekilde yedi kule inşa eder. Böylece kulelerde alarm borusu çalar veya başka herhangi bir ses çıkarsa yankıyı biri diğerinden almakta ve en sondaki kuleye kadar iletmektedir.

14. Bunları derleyenler tarafından dile getirilen başka bir hususu da atlamaya-lım: Herakles'in kulesi olarak adlandırılan kulenin düşmanların surlarını kulenin içindekilere ilettiğini söylerler.

15. Surun çevriminden sonra tanrıların *temenos*'larını (kutsal alanı çevreleyen duvar) tamamlar: Kraliyet alanı olarak adlandırılan yerin aşağısına doğru Rhea'nın tapınağı ile vatandaşların Tykheion (Tykhe heykeli) olarak da hürmet ettikleri kült heykelini adar. Poseidon'un *temenos*'unu deniz kenarında, şimdi *Martyr* (şehit) Menas'ın evi olarak düzenlenen yerde, Hekate'ninkini de Hipo-drom'un bulunduğu yerin aşağısında; Kastor ve Polydeukes dediğim Dioskurla-rinkini de Semestra'nın sunağının bulunduğu ve nehirlerinin birbirlerine katılıp insanların dertlerine deva buldukları yerde diker.

16. Strategeion olarak adlandırılan yerin yakınında ise Aias ve Akhilleus'un su-naklarını adar. Buraya Akhilleus'un hamamı adı da verilir. Sykai olarak bilinip ismini incir ağaçlarından aldığı kabul edilen yerde kahraman Amphiaras'ın kutsal alanını inşa eder. Poseidon Tapınağı'nın biraz yukarısındaki *temenos* Aphrodite'nin, Trakya Dağı'na karşı olansa Artemis'in *temenos*'u olarak adlan-dırılır.

17. Ἐπεὶ δὲ ταῦτα εἰς τὴν αὐτοῦ διωκῆσατο πόλιν, ἐχρῆν δὲ λοιπὸν τοὺς ἐπιόντας ἀπωθεῖσθαι βαρβάρους, μάλιστα τὸν Αἴμον, ὃς τῆς Θράκης τύραννος ἦν καὶ πρὸς αὐτὴν ἤκεν τὴν τοῦ Βύζαντος πόλιν αὐτόν τε τὸν ἥρωα προκαλούμενος εἰς μάχην καὶ διαπορθεῖν ἅπαντα προθυμούμενος. <Ὁ δὲ> οὐχ ὑπομείνας τὴν ἔφοδον τοῦ βαρβάρου μόνος πρὸς μόνον διαγωνίζεται καὶ καταβάλλει τὸν Αἴμον ἐπὶ τὸν ἐπώνυμον αὐτοῦ λόφον.

18. Ὁ μὲν οὖν Βύζας μετὰ τὴν εἰρημένην νίκην ὡς ἐπὶ τὴν Θράκην ἤλαυνε τοὺς πολεμίους, Ὀδρύσης ὁ τῶν Σκυθῶν βασιλεὺς περαιωθείς τὸν Ἰστρον καὶ πρὸς αὐτὰ διελθὼν τὰ τῆς πόλεως τεῖχη ἐπολιόρκει τοὺς ἔνδον. Πρὸς ὃν ἡ τοῦ Βύζαντος γυνή, ἡ θαυμαστὴ Φιδάλεια, μηδὲν τι καταπλαγείσα τὸ πλῆθος τῶν πολεμίων, ἀλλὰ τῇ γυναικεῖα χρησαμένη χειρὶ διηγωνίσαστο σοφισαμένη τὸν βάρβαρον τῇ τῶν δρακόντων συμμαχίᾳ.

19. Ὡς γὰρ τοὺς κατὰ τὴν πόλιν ὄφεις εἰς ἓν τι χωρίον συλλαβοῦσα ἐφρούρει, ἀθρόως τοῖς ἐναντίοις ἐπιφανείσα δίκην βελῶν ἢ ἀκοντίων ἔπεμπε τὰ θηρία καὶ πλείστους λυμνηναμένη τούτῳ τῷ τρόπῳ διέσωσε τὴν πόλιν. Ἐντεῦθεν τοίνυν ἀρχαῖος μῦθος φέρεται μὴ δεῖν τοὺς κατὰ τὴν πόλιν ἀλικομένους ἀπολλύειν ὄφεις, οἷα εὐεργέτας αὐτοὺς γενομένους.

20. Οὐ μετὰ πολὺν δὲ χρόνον Στρόμβος ἀνὴρ τοῦνομα καὶ αὐτὸς ἐκ Κεροέσσης τεχθεὶς πόλεμον ἐπιφέρει τῷ Βύζαντι πολλὴν ἐπαγόμενος δύναμιν. Ἀνεκινεῖτο τοίνυν ἅπαντα τὰ Σκυθικὰ γένη, συνέτρεχον δὲ καὶ οἱ τῆς Ἑλλάδος κρατοῦντες καὶ Ῥοδίων οὐκ εὐκαταφρόνητος δύναμις ὃ τε τῆς γείτονος Χαλκηδόνος τοπάρχης Δίνεως, ἐκ Μεγαρέων ἀποικὸς ἐκεῖσε γενόμενος δέκα καὶ ἑννέα ἔμπροσθεν ἔτεσιν τῆς Βύζαντος αὐταρχίας.

21. (Χαλκηδῶν δὲ ὠνόμασαι τὸ χωρίον, ὡς μὲν τινές φασι, ἀπὸ τοῦ Χαλκηδόνος ποταμοῦ, ὡς δὲ ἕτεροι, ἀπὸ τοῦ παιδὸς Κάλχαντος τοῦ μάντεως ὕστερον τοῦ Τρωικοῦ πολέμου γενομένου, ὡς δὲ ἄλλοι, ἀπὸ Χαλκίδος πόλεως τῆς Εὐβοίας ἀποίκων ἐκεῖ πεμφθέντων· οὐς δὴ καὶ τυφλοὺς ἀπεκάλεσαν παρεωρακότας τὸ Βυζάντιον).

22. Ὡς οὖν σὺν πλείοσι ναυσὶν ὁ Δίνεως εἰς συμμαχίαν ἤκεν τοῦ Βύζαντος, μὴ δυνηθεὶς προσορμῆσαι τῇ πόλει ἄρτι τοῦ βασιλέως αὐτῶν Βύζαντος μεταλλάξαντος καὶ τοῦ δήμου παντὸς ἐν ἀγωνίᾳ τυγχάνοντος πρὸς τὸν καλούμενον Ἀνάπλου ἀφίκετο, ἔνθα καὶ διατρίψας Ἐστίας τὸν τόπον ὠνόμασεν.

17. Kendi kenti için bu imar faaliyetlerini gerçekleştirdikten sonra, saldırıya geçen barbarları, özellikle de Trakya tiranı olan ve Byzas'ın kentine gelerek kahramanın bizzat kendisini çarpışmaya davet ederek bütün her şeyi yerle bir etmek niyetinde olan Haimos'u bertaraf etmesi gerekir. Byzas barbarın saldırısını beklemeden teke tek çarpışmaya girer ve Haimos'u adını verdiği tepeye yıkar.

18. Bahsi konu edinen zaferin ardından Byzas Trakya'ya kadar barbarların peşine düşünce İskitlerin kralı Odryses Istros'u (Tuna) aşip bu kentin surlarını içerdikilerle birlikte kuşatır. Byzas'ın eşi, takdire şayan Phidaleia onun karşısında, düşmanların kalabalığından hiçbir korkuya kapılmaz, aksine kadınca bir yola başvurarak yılanların ittifakıyla barbarı dâhice alt eder.

19. Zira kent boyundaki yılanları bir alana toplayıp onları denetim altına aldıktan sonra aniden düşmanların karşısına çıkarak hayvanları ok ya da mızrak tarzında atar ve birçoğunu yaralayarak kenti bu şekilde kurtarır. Bundan dolayı, ayrıca kent boyunca yakalanan yılanları, böylesine yararlı oldukları için öldürmemek gerektiğine ilişkin eski bir söylem aktarılagelir.

20. Çok geçmeden Keroessa'dan doğmuş olan Strombos adında birisi kalabalık bir birlik sağlayarak Byzas'a savaş açar. Bunun üzerine tüm İskit halkı galeyana gelir, ayrıca hem Hellas'a hükmedenlerle birlikte Rhodosluların azımsanmayacak bir savaş gücü, hem de komşu kent Khalkedon'un yöneticisi ve Megara kökenli bir kolonist olup buraya Byzas'ın *dikta* (*autarkhia*-tekli) yönetiminden 19 yıl önce gelen Dineos bir araya gelirler.

21. Bölge, kimilerince Khalkedon ırmağından; bazılarına göre, Troya Savaşı'nın vuku bulmasının ardından kahin Kalkhas'ın çocuğundan, başkalarına göre de Euboa'daki Kalkhis kentinden oraya gönderilen hatta Byzantion'u fark etmedikleri için kör olarak nitelendirilen kolonistlerden ötürü Kalkhedon adını almıştır.

22. Böylece Dineos Byzas'la ittifak için çok sayıda gemiyle birlikte gelince, kraları tahtı bıraktığı, ayrıca bütün halk çatışma içinde olduğu için, (Dineos) kente demir atamaz ve Anaplous olarak adlandırılan (Arnavutköy) yere gelir. Bir süre burada kaldığı için de buranın ismini Hestia'nın yeri olarak değiştirir.

23. Μικρῶ γε μὴν ὕστερον διαβάς ἐν τῇ πόλει καὶ τοὺς βαρβάρους ἀπώσαμενος δεύτερος αὐτὸς ἐστρατήγησε τοῦ δήμου τῶν Βυζαντίων. Καθ' οὓς δὴ χρόνους καὶ δρακόντων πλείστα γένη ἐπεφοίτησεν τῇ πόλει, ὡς τοὺς οἰκοῦντας αὐτὴν διαφθείρεσθαι· οὓς δὴ τῇ τῶν καλουμένων πελαργῶν ὀρνίθων ἐπιφορᾷ διεχρήσαντο Ποσειδῶνος αὐτοῖς ὡς φασι συνεργήσαντος.

24. Οὐ μετὰ πολὺν δὲ καὶ τῶν ὀρνίθων αὐτοῖς ἐναντία φρονούντων καὶ θανάτων αἰτίαν ἐπαγόντων τοὺς τε ἀλισκομένους αὐτοῖς ὄφεις πρὸς τὰς τῶν ὑδάτων δεξαμενὰς ἀκοντιζόντων καὶ τοῖς γε πολίταις ἐν ταῖς λεωφόροις ἀφανῶς ἐπιβαλλόντων ἐν ἀφασίᾳ διετέλουν.

25. Ἄνῆρ δέ τις τῶν ἐκ Τυάνων, τοῦνομα Ἀπολλώνιος, ἐκ λίθου ξεστοῦ τρεῖς ἀνεστήσατο πελαργούς ἀντιπροσώπως ἀλλήλοις ὀρώντας, οἱ καὶ μέχρι τῶνδε διαμένουσι τῶν χρόνων οὐ συγχωροῦντες ἐπιφοιτῆσαι τῇ πόλει τὸ τῶν πελαργῶν γένος.

26. Ἐπὶ δὲ τοῖς εἰρημένοις Δίνεω τοῦ στρατηγοῦ μεταλλάξαντος Λέων τὴν τῶν Βυζαντίων ἀριστοκρατίαν ἐδέξατο· ἐφ' οὔπερ Φίλιππος ὁ τῶν Μακεδόνων βασιλεὺς, ὁ Ἀμύντου παῖς γεγονῶς, πολλὴν ἐπαγόμενος δύναμιν ἐπολιόρκει τὴν πόλιν διώρυξί τε καὶ παντοίοις πολεμικοῖς μηχανήμασι τοῖς τείχεσι προσπελάζων.

27. Καὶ δὴ ἂν ταύτην ἐξεῖλε ῥαδίως νυκτὸς ἐπιλαβόμενος ἀσελήνου καὶ ὄμβρου καταρραγέντος ἑξαισίου, εἰ μὴ τις αὐτοῖς τοῦ θεοῦ γέγονε συμμαχία τοὺς κατὰ τὴν πόλιν κύνας πρὸς ὑλακὴν ἀναστήσαντος καὶ νεφέλας πυρὸς τοῖς ἀρκτώοις ἐπαγαγόντος μέρεσιν. Ἐξ οὔπερ οἱ δῆμοι διεγερθέντες καὶ θερμῶς τοῖς πολεμίοις συνενεχθέντες ἤδη τὴν πόλιν ὑπὸ τῷ Φιλίππῳ γενομένην ἐρρύσαντο ἀναλαβόντες τοὺς διαφθαρέντας πύργους τοῖς ἐκ τῶν τάφων παρακειμένοις λίθοις καὶ ἀνυφάναντες τὰς ἐπάλξεις τοῦ τείχους· οὐ δὴ χάριν Τυμβοσοῦνην τὸ τεῖχος ἐκάλεσαν λαμπαδηφόρον Ἐκάτης ἀναστήσαντες ἄγαλμα. Αὐθὶς τε πρὸς ναυμαχίας τραπέντες περιφανῶς τοὺς Μακεδόνας ἐνίκησαν. Καὶ τούτῳ τῷ τρόπῳ διαλυθέντος τοῦ πολέμου Φίλιππος παραχωρεῖ Βυζαντίοις.

28. Ἐπειδὴ δὲ καὶ Λέων τὸν βίον μετήλλαξεν, Χάρης ὁ τῶν Ἀθηναίων στρατηγὸς σὺν ναυσὶ τεσσαράκοντα εἰς συμμαχίαν τῶν Βυζαντίων ἐλθὼν πρὸς τὸν κατὰ Φιλίππου πόλεμον κατέλαβε τὴν ἄκραν τῆς Προποντίδος, ἣτις μεταξὺ κεῖται Χρυσοπόλεως καὶ Χαλκηδόνος, καὶ ἐν ἐκείνῳ προσορμήσας τῷ τόπῳ ἀπόπειραν ἐλάμβανε τοῦ πολέμου.

23. Gerçekten de kısa süre sonra kente yürüyüp barbarları püskürterek bizzat Byzantion halkının sonraki komutanı olur. Bu süre zarfında kent sakinlerini bitap düşürecek kadar çok sayıda yılan türü kenti mesken tutar. Ama söylendiği gibi Poseidon'un da kendilerine yardım etmesi üzerine leylek diye bilinen kuşların saldırısıyla onları yok ederler.

24. Ne var ki leylekler çok geçmeden onların aleyhinde niyetler besleyip ölümlere sebep olunca, ayrıca onlar tarafından yakalanmış yılanları su sarnıçlarının yanına atınca, dahası bunları ana caddelerde yurttaşların üzerine gizlice fırlatınca seslerini çıkaramadan kala kalırlar.

25. Neyse ki Tyanalılar arasında Apollonios adında biri perdahlı mermerden ve karşılıklı birbirlerine bakan üç leylek heykeli diker. Bu heykeller günümüze kadar leylek türünün kente girmesini engellemeye devam ederler.

26. Söylentiler üzerine komutan Dineos (görevi) bırakınca, Leon Byzantionluların aristokrasisini ağırlar. Bu sırada Makedonyalıların kralı ve Amyntas'ın oğlu olan Philippos kalabalık bir askeri birlik toplayıp hendekler ve çok çeşitli savaş gereçleriyle surlara yaklaşarak kenti kuşatır.

27. Tanrının biri kent boyundaki köpekleri havlamaya kışkırtıp yangının dumanlarını da kuzey mahallelere sevk ederek onlarla ittifak içinde olmasaydı, aysız bir gecede ve şiddetli bir fırtına patladığı sırada kente saldırıp onu kolayca ele geçirebilirdi. Bu sayede uykudan uyanarak düşmanlara karşı süratle birleşen kent ahali yakındaki mezar taşlarıyla yıkılan kuleleri ayağa kaldırıp mazgalları da yenileyerek kenti neredeyse Philippos'un eline geçmek üzereyken kurtarırlar. Bunun hatırası olarak da Hekate'nin meşale taşıyan heykelini dikerek suru da Tymbosyne (mezartaşlı) olarak adlandırılırlar. Tekrar deniz savaşına girişerek Makedonları kesin bir yenilgiye uğratırlar. Savaş bu şekilde sona erince Philippos Byzantionlulara haklarını teslim eder.

28. Leon'un ölmesinin ardından, Atinalıların komutanı Khares 40 gemiyle birlikte Philippos'a karşı olan savaşta Byzantionlularla ittifak için gelerek Khrysopolis (Üsküdar) ve Khalkedon (Kadıköy) arasında uzanan Propontis Burnu'nu ele geçirir ve burada demirleyerek savaş deneyimini burada yaşar.

29. Ἐνθα δὴ τὴν ἐπομένην αὐτῷ γυναῖκα νόσω βληθείσαν ἀποβαλὼν κατέθηκεν ἐν τάφῳ ἀναστήσας αὐτῇ βωμόν καὶ κίονα σύνθετον, ἐν ᾧ δάμαλις δεῖκνυται ἐκ ζεστοῦ συγκεϊμένη λίθου. Οὕτω γὰρ μᾶλλον ἐκείνη τὴν ἐπωνυμίαν ἐκέκλητο, ἣτις διὰ τῶν ἐγγεγραμμένων στίχων μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς διασώζεται χρόνων.

30. Εἰσὶ δὲ οἱ στίχοι οὗτοι·

*Ἰναχίης οὐκ εἰμὶ βοὸς τύπος οὐδ' ἀπ' ἐμείῳ
κλήζεται ἀντωπὸν Βοσπόριον πέλαγος.
Κείνην γὰρ τὸ πάροιθε βαρὺς χόλος ἤλασεν Ἡρης
ἐς Φάρον· ἦδε δ' ἐγὼ Κεκροπίς εἰμι νέκυς.
Εὐνέτις ἦν δὲ Χάρητος· ἔπλων δ' ὅτε πλῶεν ἐκείνος
τῆδε Φιλιππέων ἀντίπαλος σκαφέων·
Βοΐδιον οὖνομα δ' ἦεν ἐμοὶ τότε· νῦν δὲ Χάρητος
εὐνέτις ἠπίροις τέρπομαι ἀμφοτέροις.*

31. Τοῦ δὲ Χάρητος εἰς Ἀθήνας ἐκπλεύσαντος Πρωτόμαχος τὴν στρατηγικὴν ἀρχὴν διαδέχεται, ὃς τοὺς ἐπαναστάντας Θράκας καταδουλώσας τοῖς ὄπλοις ἐν τῷ καλουμένῳ τῆς πόλεως Μιλίῳ χάλκεα ἀνέθηκε τρόπαια.

32. Κατοιχομένου δὲ καὶ τούτου Τιμήσιος ἀνὴρ τῶν ἐν Ἀργείοις τραφέντων πρῶτον μὲν κατὰ τὸν Εὐξείνιον προσαγορευόμενον Πόντον πρὸς τῷ λεγομένῳ Ἐφεσιᾶτῃ (ἐνθα ποτὲ Ἐφέσιοι ἀποικίας πέμψαντες καὶ πόλιν οἰκοδομεῖν πειραθέντες αὐτῆς τοῦ Βυζαντίου ὑπήκουσαν λογίου·

*ἐνθα δύο σκύλακες διερὴν μάρπτουσι θάλασσαν,
ἐνθ' ἰχθὺς ἔλαφός τε νομὸν βόσκονται ἐς αὐτόν)*

ἀντικαταστήσαι πόλιν ἐπιχειρήσας καὶ διαμαρτῶν τῆς ἐλπίδος συνοικίζεται Βυζαντίοις· καὶ στρατηγὸς τοῦ παντὸς ἀναδειχθεὶς δήμου πᾶσαν ὁμοῦ τὴν πόλιν εἰς τὸ μείζον καὶ ὠφέλιμον μετερρῦθμισεν, νόμους τε περὶ τῶν καθ' ἡμέραν συμβόλαιά τε τιθέμενος καὶ ἔθη καθιστὰς πολιτικά τε καὶ ἡμέρα, δι' ὧν ἀστείους τε καὶ φιλανθρώπους τοὺς πολίτας ἀπέδειξεν·

29. Khares kendisiyle birlikte gelen ve hastalığa yenik düşen eşini kaybedince, onun için üzerinde perdahlı mermerden bir düvenin (Damalis) görüldüğü, sü-tunla karışık bir sunak dikerek bunu mezarının içine koydurtur. Zira eşi daha çok taşa yazılmış şu dizeler sayesinde günümüze kadar yaşayan bu isimle (Da-malis) anılmaktadır.

30. Dizeler ise şöyledir:

*“Ben ne Inakhos’un kızı o ineğinin heykeliyim, ne de
karşıdaki Bosporos Denizi adını benden alır.
Zira Hera’nın karşı konulmaz öfkesi vaktiyle onu
Pharos’a sürmüştü. Oysa ben Kekrops’lu (Atinalı) bir ölü,
Khares’in ise yatak arkadaşıydım.
O, Philippos’un donanmasıyla savaşmak için
buraya yelken açtığında ben de geldim (onunla).
O vakitler Boidion (düvecik) iken ise adım, Khares’in yatak ar-
kadaşı olan ben şimdiyse tadını çıkarıyorum her iki kıtanın”.*

31. Khares Atina’ya yelken açtıktan sonra, isyana kalkışan Trakları köleliğe mahkum ederek kentin (Byzantion) Milion denilen yerinde onların silahlarıyla gümüşten bir zafer anıtı diken Protomakhos askeri idareye atanır.

32. Protomakhos göçüp gidince Argoslular arasında büyüyenlerden biri olan Timesios ilkin, Euksenios (misafirperver) olarak adlandırılan Karadeniz boyunca Ephesiates diye bilinen yörede buraya Ephesoslular vaktiyle kolonilerini gönde-rerek bir kent kurmaya teşebbüs ettiklerinde Byzantion’a ilişkin kehanetine bir kez daha kulak verirler:

*“Burada iki köpek yavrusu kurşuni denizi yalarlar,
Balıkla geyik burada aynı otlakta yemlenirler”.*

Karşıda bir kent kurmaya çalışır, ne var ki (bu konuda) umudunu kaybedince Byzantionlularla birlikte tek bir polis altında birleşir. Tüm halkın komutanı tayin edilince de sayelerinde yurttaşları nezaketli ve müşfik kıldığı yasalar çıkarıp günlük meselelere dair sözleşmeler hazırlayarak, ayrıca nezih ve uygar töreler oluşturarak kenti daha büyük ve kazançlı bir hale getirir.

33. ἱερά τε θεῶν πλείστα τὰ μὲν αὐτὸς ἀνεστήσατο, τὰ δὲ καὶ πρὶν ὄντα ἐπεκόσμησεν· τὸν γὰρ πρὸς τῇ ἄκρᾳ τῆς Ποντικῆς θαλάσσης κείμενον ναόν, ὃν Ἰάσων ποτὲ τοῖς δώδεκα θεοῖς καθιέρωσε, κατηρειπωμένον ἀνήγειρε καὶ τὸν ἐπὶ τῷ Φριξίου λεγομένω λιμένι τῆς Ἀρτέμιδος οἶκον ἀνεκαίνισεν.

34. Ἐπὶ δὲ τούτῳ Καλλιάδης στρατηγῶν τοῦ Βυζαντίου ἄριστά τε πρὸς τοὺς ὀθνεῖους τε καὶ ἔμφυλους πολεμίους ἀγωνισάμενος τὸ περιβόητον τοῦ Βύζαντος ἄγαλμα κατὰ τὴν καλουμένην Βασιλικὴν ἀνέθηκε καὶ ἐπέγραψεν οὕτως·

Τὸν κρατερὸν Βύζαντα καὶ ἱμερτὴν Φιδάλειαν
εἰν ἐνὶ κοσμήσας ἄνθετο Καλλιάδης.

35. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν καὶ ἀριστοκρατουμένων καὶ δημοκρατουμένων τῶν Βυζαντίων, ἔτι δὲ καὶ τυραννουμένων κατὰ διαφόρους συμβέβηκε χρόνους. Ὡς δὲ τῇ τῶν ὑπάτων ἐπικρατεία ἢ Ῥωμαίων ἀρχὴ πάσας ὑπερέβαλετο τὰς δυναστείας, κατεδούλωσε δὲ καὶ τὰ τῶν Ἑλλήνων ἔθνη, εἰκότως αὐτῇ καὶ Βυζάντιοι πειθόμενοι διετέλουν.

36. Ἐπειδὴ δὲ μετὰ τινος χρόνου Σεβήρου βασιλεύσαντος τῆς Ῥώμης αὐτοὶ τὴν τοῦ τυραννήσαντος τῶν ἑφῶν Νίγρου προτιμήσαντες ἐλπίδα εἰς χεῖρας ἔλθειν ἐτόλμησαν πρὸς τὸν αὐτοκράτορα, ἀφαιρεθέντες παρ' αὐτοῦ τῶν πολιτικῶν δικαίων καὶ τῆς στεφάνης αὐτοῖς καταλυθείσης τοῦ τείχους Περινηθίου προσετάχθησαν δουλεῦν τοῖς καλουμένοις Ἡρακλεώταις.

37. Πausαμένους δὲ τῆς ὀργῆς τοῦ Σεβήρου αὐθις εἰς μείζονα κόσμον ἐπανήλθον λουτρὸν μὲν αὐτοῖς μέγιστον κατὰ τὸν τοῦ Διὸς Ἰππίου βωμόν, ἦτοι τὸ Ἡρακλέους ἄσος καλούμενον (ἔνθα τὰς Διομήδους αὐτὸν φασὶ δαμάσαντα ἵππους Ζεῦξιππον τὸν τόπον ὀνομάσαι), πολυτελῶς ἐγείραντος καὶ τὸν τούτῳ πλησιάζοντα χώρον τῆς ἵπποδρομίας τοῖς τοῦ Διὸς ἀνακείμενον κούροις ἰκρίοις τε καὶ στοαῖς διακοσμήσαντος (ἔνθα καὶ νῦν οἱ καμπτήρες δηλοῦσι τὰ τῶν ἐφόρων γνωρίσματα διὰ τῶν ἐπικειμένων ὤων τοῖς χαλκοῖς ὀβελίσκοις), ἐπὶ δὲ τούτοις καὶ στρατιωτικὰ τέλη προσνείμαντος.

33. (Timesios) ayrıca tanrıların pek çok tapınağını bizzat kendisi yaptırmış, önceden varolanları ise yeni bezeklerle dekore etmiştir. Nitekim Karadeniz'in burnunda uzanan ve bir zamanlar Iason'un 12 tanrıya adadığı harabe haldeki tapınağı yeniden ayağa kaldırır ve Phriksos olarak adlandırılan limanın üzerindeki Artemis'in tapınağını da yeniler.

34. Bunun (Teimesios'un) ardından Kalliades Byzantion'un komutanı olarak görevdeyken, hem yabancı hem de aynı kandan düşmanlara karşı son derece kahramanca çarpıştıktan sonra Basilika olarak adlandırılan bölgenin aşağısında Byzas'ın dillere destan heykelini diktirir ve üzerine şu şekilde yazdırır:

*“Güçlü Byzas ve sevgili eşi Phidaleia'yı
bir arada Kalliades bezeyerek dikti”.*

35. Bu gelişmeler Byzantionluların aristokrasi ve demokrasi, hatta tiranlık idaresi altında buldukları farklı dönemlerde vuku bulmuştur. Bununla birlikte Romalıların iktidarı, konsüllerin marifetiyle tüm krallıkları gölgede bırakınca ve hatta Hellen soylarını da köleleştirince, doğal olarak Byzantionlular da buna (Roma egemenliğine) mütemadiyen boyun eğmişlerdir.

36. Bununla birlikte bir süre sonra Roma'da Severus'un tahtta olduğu sırada (Byzantionlular) Doğu'nun hakimi olan Niger'e bel bağlayarak imparatoru (Severus'u) karşılarına almaya cüret edince, onun (Severus'un) tarafından kent statüleri ellerinden alınarak ve sur tahkimatları da yıkılarak (sonradan) Herakleialılar adını alan Perinthoslulara tabi kılınırlar.

37. Severus'un öfkesinin dinmesinin ardından masraflar için askeriye vergisi tahsis ederek (Byzantionlular) için Zeus Hippios'un sunağının, aslında Diomedes'in kısıraklarını burada ehlileştirdiği için Herakles'in mevkiye Zeuksippos adını verdiği söylediği Herakles Koruluğu olarak bilinen yerin, aşağısına doğru en büyük hamamı hiçbir masraftan kaçınmadan inşa edince, ayrıca bunun yakınında bulunan ve Dioskurlara adanan, tunç obeliskler üzerindeki yumurta bezekleri sayesinde at yarışının dönüş noktalarının *ephoros*ların nişanelerini ifşa ettikleri Hipodrom meydanını oturma sıraları ve revaklarla süsleyince eski ihtişamlarını daha görkemli bir şekilde geri kazanırlar.

38. Μέχρι μὲν οὖν περιῆν Σεβήρος καὶ ὁ τούτου παῖς Ἀντωνίνος, ἡ πόλις Ἀντωνίνα προσηγορεύετο· ἐπειδὴ δὲ † τοῖς θεοῖς τῶν βασιλέων ἀπεδόθη, αὐθις τὸ Βυζάντιον ὠνομάζετο.

39. Κωνσταντίνου δὲ τὸ Ῥωμαϊκὸν κύρος παρεληφότος καὶ αὐτὴ Κωνσταντινούπολις ἐκλήθη, προθύμως ἀνασχομένη τὴν προσηγορίαν ἀνταλλάξει τῇ ὑπερβαλλούσῃ τοῦ αὐτοκράτορος φιλοτιμία, θαυμαστὴν μὲν αὐτὴν ἀπεργασαμένου τῷ κάλλει, πόρρω δὲ μεταγαγόντος τὰ τείχη κατὰ τοὺς λεγομένους Τρωαδησίους ἐμβόλους, πρότερον αὐτῶν οὐκ ἔξω τῆς ἐπωνύμου ἀγορᾶς τοῦ βασιλέως κειμένων, λουτροῖς τε καὶ ἱεροῖς οἰκοῖς ἐπιδείξαντος φαιδρότεραν, δίκαια τε πάντα πρὸς ζῆλον τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης δωρησαμένου, καθὰ καὶ ἐν τῷ Στρατηγίῳ λεγομένῳ φόρῳ, ἔνθα ποτὲ οἱ στρατηγοῦντες τῆς πόλεως ἄνδρες τὰς τιμὰς ὑπεδέχοντο, ἐπὶ λιθίνῃς ἀνέγραψε στήλης.

40. Καὶ τῆς ἑαυτοῦ μητρὸς Ἑλένης ἐπὶ κίονος ἀνέστησεν ἄγαλμα καὶ τὸν τόπον ὠνόμασεν Αὐγουσταῖον· καὶ τοῖς ἀκολουθήσασιν αὐτῷ ἀπὸ τῆς μεγάλης Ῥώμης συγκλητικoὶς ἐφιλοτιμήσατο οἴκους, οὓς αὐτὸς κατεσκεύασεν ἐκ χρημάτων ἰδίων.

41. Ἐπὶ δὲ τούτῳ [Κωνσταντίου τὴν ἀρχὴν διαδεξαμένου] καὶ ὁ τῶν ὑδάτων ὄλκος προσετέθη τῇ πόλει· ἀνέστησαν δὲ καὶ αἱ δύο ἀψίδες πρὸς τῷ καλουμένῳ φόρῳ καὶ ὁ πορφυροῦς καὶ περίβλεπτος κίων, ἐφ' οὐπερ ἰδρῦσθαι Κωνσταντίνον ὀρῶμεν δίκην ἡλίου προλάμποντα τοῖς πολίταις. Ἐπὶ δὲ τούτοις καὶ τοὺς τῆς συγκλήτου βουλῆς ἀνωκοδόμησεν οἴκους, Σενάτα τούτους ὀνομάσας, ἐν οἷς καὶ τοῦ Δωδωναίου Διὸς ἀνέστησεν ἄγαλμα καὶ δύο τῆς Παλλάδος ἰδρύματα καὶ τὴν τῶν βασιλείων αὐλήν.

42. Πάντα δὲ κατὰ τὸν εἰρημένον τρόπον πληρώσας ὁ Κωνσταντίνος καὶ τὴν τῶν ἐγκαινίων ἡμέραν κατὰ τὴν ἑνδεκάτην τοῦ Μαΐου μηνὸς ἐπιτελέσας ἐν ἔτει τῆς βασιλείας αὐτοῦ εἰκοστῷ πέμπτῳ ἵπποδρόμιον θεωρήσας διέταξεν οὕτω τὴν αὐτοῦ στήλην ἐπὶ τοὺς ἐφεξῆς χρόνους τῇ τῶν γενεθλίων ἡμέρᾳ ὀρᾶσθαι μετὰ τῆς εἰθισμένης τιμῆς τῷ κατὰ καιρὸν βασιλεύοντι καὶ τῷ δήμῳ. Οὕτω μὲν οὖν ἡ Κωνσταντινούπολις πρὸς τόδε τὸ μέγεθος ἐξενήνοχεν ἐκ διαδοχῆς βασιλευομένη μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων.

38. Buna istinaden Severus ve oğlu Antoninus yaşadıkları sürece kent Antonina olarak adlandırılır; imparatorların tanrı katına çıkmalarının ardından ise tekrar Byzantion adını alır.

39. Konstantinos Roma tahtına çıktıktan sonra ismini imparatorudan alan agora'nın daha önce dışına taşmayan surları 'Portici Troadenses' olarak bilinen revakların berisine taşıyıp, ayrıca kentin komutanlığını yapmış olan şahsiyetler burada onurlandırıldıkları için 'Komutanlar Forumu' olarak bilinen yerde yaptığı icraatlar gibi hamamlar ve kutsal yapılarla Eski Roma'nın şanına yaraşır pek çok şey bahşedip onu hayranlık uyandıran bir güzelliğe kavuşturarak ihtişamına ihtişam katınca, kent imparatorun (bu) olağanüstü cömertliği karşısında ismini değiştirmek hevesine kapılarak Konstantinoupolis adını alır; (bunu da) mermer bir stel üzerine yazdırır.

40. (Konstantinos) ayrıca bir sütunun üzerine annesi Helene'nin heykelini dikirir ve bu yere Augusteion adını verir. Bunun dışında Yüce Roma'dan kendisini takip ederek gelmiş olan senatörlere de kendi şahsi hazinesinden inşa ettirdiği evleri bağışlar.

41. Bunun yanında [Konstantinos yönetimi aldığı] kente su kemeri bağışlanır. Ayrıca Forum olarak adlandırılan yerin karşısında 2 apsis ile üzerinde yurttaşlara güneş benzeri ışık saçan Konstantinos'un (heykelinin) dikili olduğunu gördüğümüz, her yerden görülebilen porfür renkte (Thebai taşı) bir sütun dikilidir. Bunların dışında *Senatus*'a ait binalar yaptırarak bunlara *Senata* adını verir. Bu binaların içlerinde de Dodona Zeus'unun heykelini, iki adet Athena Palas heykelini, küçük bir kutsal alanı ve kraliyet avlusunu yaptırır.

42. Konstantinos herşeyi bahsedildiği şekilde tamamladıktan sonra hükümlerinin yirmi beşinci yılında Mayıs ayının on birinde takdis gününün tüm gereklerini yerine getirmesinin ardından hipodromda at yarışını izlediği sırada bundan sonraki her doğum gününde kendi stelinin o sırada iktidarda bulunan imparatorla halk meclisi tarafından alışılagelmiş hürmetle göz önüne çıkarılmasını buyurur. Konstantinoupolis peşisıra gelen imparatorların günümüze kadar idaresi altına kalarak bu ihtişama işte bu şekilde ulaşır.

FRAGMANLAR**1. contraxit Ang.:**

ἀλλ' οὕτω μὲν ἡ Κωνσταντινούπολις κοσμίως ἐναπετελέσθη μετὰ δύο καὶ ἐξήκοντα καὶ τριακοσίων ἀπὸ τῆς Αὐγούστου Καίσαρος μοναρχίας ἐνιαυτῶν. Ἄξιον δὲ καὶ τὰ ταύτης τῆς βασιλίδος <πάτρια> προσειπεῖν ὅπως τε ἐξ ἀρχῆς αὕτη γέγονε καὶ ὑπὸ τίνων ἄνωθεν ἐπώκισθη ἐκ τῶν ἀρχ. ποιητῶν καὶ συγγρ. ἀναλαβόμενοι τὴν ὑπόθεσιν.

17. Post λόφον inserit Ang haec:

Οὗτος οὖν ὁ Αἴμος πολεμήσειν μέλλον τὸν Βύζαντα χρησμούς ἠτεῖτο παρ' Ἀπόλλωνος καὶ τοιούτους ἐλάμβανεν·

Οὐ σέ γε Φοῖβος ἄνωγεν ἀμείνονι φωτὶ μάχεσθαι,
κείνου γὰρ θεὸς αὐτὸς ἐὼν ὑπὲρ ἔσχεθε χεῖρα,
ὄν πάσα γῆ τρομέει καὶ οὐρανὸς εὐρὺς ὑπερθεν.

Καὶ ταῦτα μὲν τῷ Αἴμῳ ὁ χρησμός προηγόρευσεν· ἐγὼ δὲ τὴν ἄνωθεν περὶ τὸ Βυζάντιον τοῦ θεοῦ θαυμάζω πρόνοιαν, ὅπως αἰεὶ σύνηθες τῷ φιλανθρώπῳ θεῷ, διὰ τὴν πρόγνωσιν ἣν ἔχει προλαμβάνειν αἰεὶ ταῖς εὐεργεσίας τοὺς περὶ αὐτὸν εὐσεβεῖν μέλλοντας, ὡς καὶ τοὺς χρησμούς εἰ καὶ ἐκ τῶν ἐναντίων, ἀλλ' ὅμως τῷ Βυζαντίῳ λυσιτελήσειν μέλλοντας ἀναδίδοσθαι.

41. post πολίταις inserit Ang:

Τούτου δὲ τοῦ κίονος τοῖς θεμελίαις τε καὶ προσβάσει καὶ ξύλα τίμια καὶ ἀγίων λείψανα καὶ ὅσοι τοὺς τῆς εὐλογίας ἄρτους ἔφερον κόφινοι καὶ οἱ τῶν ληστῶν δύο σταυροὶ καὶ τὸ τοῦ ἀγίου μύρου ἀλάβαστρον πρὸς στηριγμὸν καὶ ἀσφάλειαν παρετέθησαν. εἰ δὲ καὶ τὸ Παλλάδιον, εὐτυχίας θρυλούμενον σύμβολον, ἐκ Ῥώμης ἀνακομισθῆναι τότε ἡ σύγκλητος ἔπεισεν, ὡς φασὶ τινες, καὶ τοῖς θεμελίαις προστεθῆναι τοῦ κίονος, τοῦτο πάντως ἔργον ἐκείνοις ἀνδράσιν ἐστὶ πρὸς μυθώδη λῆρον εὐδαιμονίας ἐπτοημένοις.

(Hesykhios'a Ait Olduğu Kesin Olmayan) Fragmanlar

1 Başlangıca şu kısım eklenmiştir:

Konstantinoupolis, Augustus Caesar'ın monarşisinden 362 yıl sonra görkemli bir şekilde işte böyle imar edilmiştir. Öncelikle konuyu eski şairlerden ve derleyicilerden başlayarak ele alıp onun nasıl doğduğu, sırasıyla kimler tarafından kolonize edildiği ve bu kralliyet başkentinin atalardan kalma özellikleri anlatmaya değerdir.

17 λόφον'dan sonra şu kısım eklenmiştir:

O halde bahsedilen bu Haimos, Byzas ile savaşmak üzereyken Apollon'dan bir kehanet rica eder ve (ondan) şu dizeleri alır:

*“Phoibos (senden) daha erdemli biriyle savaşmamamı
buyurdu;
Zira tanrı onu kanatları altında tutuyor,
Tüm yerküre hatta yukarıda engin gökyüzü ona huşuyla
saygı gösterir”.*

Kehanet işte Haimos'a bunları açıklar. Tıpkı düşmanları tarafından (danışılmış olmakla birlikte) Byzantion'a yararı dokunacak kehanetlerin verilmesi örneğinde söz konusu olduğu üzere sahip olduğu öngörü sayesinde kendisine dindarca davrananlar için hayırlara vesile olmak insansever tanrı için ne kadar olağan bir durumsa, ben de tanrının Byzantion'a dair öngörüsünü bir kez daha o kadar takdirle karşılıyorum.

41 πολιταίς'tan sonra şu kısım eklenmiştir:

Güvenliği ve korunması için sütunun temellerine ve *probasis*'lerine, pahalı ahşaplar, azizlerin naaşları, şükran somunlarını taşıyan sepetlerle haydutlardan ele geçirilmiş 2 haç ve içinde kutsal yağ bulunan bir su mermeri konur. Her ne kadar bazılarının dediği gibi o sırada *Senatus*, dillerden düşmeyen simgesi olan Palladion'un Roma'dan getirilmesini ve sütunun temellerine konulmasını onaylamış olsa da, bu girişim zenginlikten gözü dönmüş bu insanların (senatörlerin) tamamen destansı budalalıklarıdır.

41. post αὐλὴν inserit Ang:

Ὁ δὲ βασιλεὺς οὐ μόνον οἴκους ἐν Κωνσταντινουπόλει περιφανεῖς κατὰ μίμησιν Ῥώμης καὶ τὸ Καπετώλιον ἔκτισεν, ἀλλὰ καὶ θεῖους τε καὶ ἱεροὺς ναοὺς πολυτελῶς ἀνεδείματο, τὸν τε τῆς ἁγίας Εἰρήνης ναὸν καὶ τῶν σεβασμίων καὶ κορυφαίων Χριστοῦ μαθητῶν καὶ τοῦ ἁγίου Μωκίου καὶ τὸν τοῦ ἀρχαγγέλου Μιχαὴλ τοῦ ἐν τῷ Ἀνάπλω καὶ τοῦ ἐν τῷ Σωσθένει, ἐν ᾧ Σωκράτης δισχυρίζεται Κωνσταντῖνον πολλὰ παράδοξα σημεῖα καὶ ἰδεῖν καὶ ἀκοῦσαι.

41 αὐλήν' den sonra řu kısım eklenmiştir:

İmparator Konstantinoupolis'te sadece Roma'dakiler benzeri gözalıcı binaların yanı sıra Capitolium'u da imar etmekle kalmamış; ayrıca Aziz Eirene'nin (Aya İrini), Khristos'un muhterem ve üst düzey öğrencilerinin/havarilerinin, Aziz Mokios'un ve baş melek Mikhael'in hem Anaplous'taki hem de Sokrates'in, Konstantinos'un pekçok inanılmaz işaretleri gördüğünü ve duyduğunu iddia ettiği Sosthenes'teki kiliseleri gibi tanrısal ve kutsal yapıları büyük masraflarla inşa ettirmiştir.